

Zárójelentés

Szibériai uráli nyelvek etnoszintaktikai vizsgálata K129186

(2018.09.01 – 2022.02.28.)

Résztevők: Bíró Bernadett, Sipőcz Katalin (vezető kutató), Szeverényi Sándor

Projektünkben szibériai uráli nyelveket vizsgáltunk nyelv és kultúra, nyelv és környezet összefüggésének szempontjából. A kutatások főképpen két nyelvre irányultak, ezek a manysi és nganaszan, melyek az uráli nyelvcsaládba tartozó egymástól távoli rokon nyelvek, de összekapcsolja őket egyrészt tágabb lakhelyük, Szibéria észak-nyugati területe, valamint erősen veszélyeztetett voltak is. A vizsgálatokban kisebb mértékben más uráli (hanti, szelkup) és nem uráli szibériai nyelvek is szerepeltek. Jól ismert tény, hogy a nyelvek szókészlete egyértelműen reflektál a nyelvet beszélők életére és életterére. Kevésbé ismertek, és kevésbé dokumentáltak azok az etnolingvisztikai kapcsolatok, melyek nem a lexikonban, hanem a grammatika területein jelentkeznek. Kutatásaink ez utóbbi területre fókuszáltak. Eredményeinket egy könyvben összegeztük, melynek felépítése az alábbi¹:

Könyvünk felépítése:

Foreword

Abbreviations

Introduction

Languages & sources

Lexicon

 Nganasan deictic daynames

 Time metaphors in Mansi

Borderline cases between lexicon and grammar

 River

 Diminutive in Mansi

Grammar

 Perspectivization

 Giving

 Reported speech

 Evidentiality

¹ Könyvünk jelenleg szerkesztés és nyelvi lektorálás fázisában van, publikálását 2022 második felére tervezzük a Studia Uralo-Altaica sorozat köteteként.

References

Könyvünk nyelv és kultúra/környezet kapcsolatát a különböző nyelvi szinteken vizsgálja. Nem hiányzik e kötetből sem a lexikon ilyen jellegű viszonyát bemutató tanulmány (napnevek, metaforikus idő kifejezések), de nagyobb számban szerepelnek azok a vizsgálatok, melyek a nyelvtanra irányulnak. A morfológia/morfoszintaxis területét képviseli két kutatás (kicsinyítőképzők és egy sajátos szibériai helyjelölő morfémapár), valamint a szintaxishoz kapcsolódik további három fejezet. Ez utóbbiakat a perspektivizáció nyelvi jelensége köti össze (az adás eseményének szintaxisa, idézőszerkezetek és evidencialitás), és bemutatják, hogy Szibéria ezen közösségeinek nyelvei milyen sajátos vonásokkal rendelkeznek szintaxisukban, melyek összefüggésben vannak azzal, hogy e nyelvek beszélői létszámukat és életmódjukat tekintve kicsi, zárt közösségeket alkotnak.

Szándékunk szerint vizsgálataink több szempontból is figyelemre méltóak: egyrészt a kihalás szélén álló veszélyeztetett nyelvekre irányulnak, e nyelveket beemelik napjaink etnolingvisztikai kutatásaiba, valamint általánosan gazdagítják tudásunkat olyan fontos szemponttal kapcsolatban, hogy az emberi nyelvek milyen típusú és mértékű összefüggéseket mutatnak a beszélők környezeti és kulturális tényezőivel.

Az alábbiakban tehát röviden ismertetjük kutatásunk egyes részterületeit, melyek a könyvben egy-egy fejezetet képviselnek.

A lexikon

Nganaszan deiktikus napnevek

Egy korábbi kutatás során azt vizsgáltuk (Szeverényi 2010, 2012), hogy a grammatikai rendszer és a lexikális rendszer alakulása között milyen interakció lehetséges a nganaszban, s hogy ez magyarázatul szolgálhat-e bizonyos nyelvi változásokra. Mindezt az időközben elkészült nganaszan korpusz anyagán, vagyis a korábbiaknál jóval nagyobb nyelvi anyagon újra megvizsgáltuk és a korábbi eredményeket lényegében megerősítettük, vagyis, hogy a deiktikus napnevek rendszerének teljes szimmetriája feltételezi az inflexiók múlt és jövő idő kialakulását. Teljes duális szimmetria az uráli nyelvek közül egyedülként a nganaszban található, részleges a többi szamojéd nyelvben, ezért ezek a nyelvek – a tipológiai apparátussal együtt – indokolják e jelenségek vizsgálatát. (Ez az elkészült zárókézirat egyik fejezetként fog megjelenni.)

A morfológiai igeidők szempontjából a nganaszban (és a másik két északi szamojéd nyelv) jelent kihívást, itt a morfológiai jövő idő mellett az ún. aorisztosz és általános múlt idő viszonya, disztribúciója, pontos funkciója és legfőképpen története a mai napig nem teljesen tisztázott. Etnoszintaktikai keretben, valamint A. Urmancsijevának az elmúlt években megjelent enyec igeidőkről szóló munkái alapján egy új „forgatókönyv” vázolható fel, ennek legfontosabb megállapításait publikáltuk (Szeverényi 2021 (FUM), 2021b (FUD) – az angol

nyelvű tanulmány a kiadói embargo miatt 2022. dec. 31-ig csak zárolva szerepelhet repozitóriumban – így a záró kéziratban sem kapott helyet, de kérésre küldeni tudjuk elektronikus formában).

Manysi IDŐ-metaforák

A kognitivisták szerint a metaforák nemcsak a nyelvhasználatot befolyásolják, hanem a beszélők világlátását és fogalomalkotását (konceptualizáció) is. Mindezek a tényezők pedig összefüggésben vannak a beszélők környezetével és kultúrájával. Ez a tény, valamint a nyelv kognitív felfogása azt eredményezi, hogy a nyelvek metaforikus természete egyaránt eredményez univerzális és kulturspecifikus jegyeket.

A kognitív metaforaelmélethez erősen kapcsolódó kulturális nyelvészet irányzata (Sharifian 2017) a nyelv és kultúra kapcsolatát helyezi kutatásának középpontjába. Felfogásában a kulturális metaforák olyan fogalmi metaforák (tehát egy forrás- és egy céltartomány közötti megfeleltetések), amelyeknek a forrástartományuk vagy céltartományuk egy kulturális közösséget jellemző kulturális kategórián alapul (pl. népi gyógyászat, népi világnézet, hitvilág rendszere). Az elmélet központi fogalmai a kulturális kategória, kulturális séma és kulturális metafora. A kulturális kategóriák voltaképpen kulturálisan megszerkesztett fogalmi kategóriák, melyek egy adott kulturális közösségre jellemzően reprezentálódnak (pl. érzelmek, rokonsági viszonyok, színek, események, növény- és állatvilág stb. egy adott kulturális közegben). A kulturális sémák a kognitív sémák (esemény-sémák, érzelem-sémák, képi sémák) kulturálisan megszerkesztett alosztályai, és a kulturális metaforák pedig ezeken a sémákon alapulnak. Egy példával szemléltetve a fenti tényezőket megemlíthetjük, hogy a manysi nyelvben az „olvadó hús hosszúságú üst idő” kifejezés azt reprezentálja, hogy a (régbéli) manysi nyelvhasználat az IDŐ fogalmát a főzés, ételkészítés kulturális kategóriájához kapcsolta. A főzés a legtöbb nép, így a manysik esetében is kulturálisan megszerkesztett fogalmi kategória, melyhez kulturális sémák kapcsolódnak, így a manysiknál is saját sémái vannak a főzésnek. E sémának fontos eleme például a hidegben az étel tárolása, főzéshez való felolvasztása, mely jellemzően hosszú folyamat. Ebben a kulturális közegben a manysi nők nyilván tisztában voltak azzal, hogy mennyi ideig tart, amíg egy üstnyi fagyott hús felenged és főzésre alkalmassá válik. Ez a kulturális metafora tehát kulturális sémákon alapul, és így módon ez a kulturális tapasztalat, ti. a fagyott hús felolvasztása a főzéshez, alkalmassá válik absztraktabb fogalmak megragadására, jelen esetben az idő hosszának kifejezésére.

A manysi IDŐ-metaforákra irányuló vizsgálat kimutatta, hogy a nyelvvesztés folyamatával párhuzamosan a kulturálisan specifikus metaforák tűntek el, azaz a modern manysi források nem tartalmazzák AZ IDŐ FŐZÉS, AZ IDŐ REPÜLŐ NYÍL kulturális metaforák metaforikus kifejezéseit, ezzel szemben újabban az univerzális jellegű, más nyelvekben is gyakori (pl. AZ IDŐ MOZGÁS, AZ IDŐ ÉLŐLÉNY) metaforák használatosak.

A lexikon és a nyelvtan határterületei

A szibériai uráli nyelvek egy sajátos téri kifejezéspárja etnonyelvészeti összefüggésben

A vizsgálat a szelkup és az obi-ugor nyelvek egy egyedi orientációs rendszerére irányult, mely egy határozószó-, illetve igekötőpárt tartalmaz, s melyek mindhárom nyelvben különbözőek (nem közös eredetűek, valamint nem is közös forrásra visszamenő ill. egymástól való kölcsönzések), de pontosan ugyanolyan jelentésekkel és funkciókkal rendelkeznek. E határozószók/igekötők jelentésében a folyónak meghatározó szerepe van: a hanti NIK, manysi NAALUW és szelkup KARRÄ 1) 'le a folyóhoz'; 'a folyópartról a folyó felé'; 'a kikötőből a csónakhoz'; 'a mellékfolyótól a főfolyó/tó/tenger felé'; 'a folyón lefelé'; 'le a hegyről'; 'egy zárt helyről egy nyílt helyre, a folyóhoz, a tóhoz, a mocsárhoz'; 'az erdőből a tundrára'; 2) 'a ház/szoba belsejéből az ajtóhoz'; 3) 'valamit a tűzre, tűzhelyre tenni'; '(meg)főzni, (meg)sütni'. hanti UTE, manysi PAAG és szelkup KONNÄ 1) 'a víztől/folyótól/csónaktól a partra'; 'a folyópartról a szárazföld belseje felé'; 'fel a hegyre'; 'a (folyóparton lévő) faluból a szárazföld belseje felé'; 'az erdőbe'; 2) '(az ajtótól) a ház hátsó részébe, a szoba felé (ahol a szent sarok található)'; 3) 'el a tűztől, tűzhelytől'; 'levenni valamit a tűzről, tűzhelyről'.

Ez a sajátos izopoliszémikus jelenség a nyugat-szibériai nyelvi area más – paleoszibériai és mandzsu-tunguz – nyelveiben fellelhető. Fejezetünk egyrészt áttekintést ad a témához kapcsolódó korábbi uralisztikai szakirodalmi megállapításokról, másrészt újabb – anyanyelvi adatközlőktől és új nyelvi forrásokból gyűjtött – nyelvi adatokkal egészíti ki az eddigi ismereteket, továbbá a nyugat-szibériai nyelvi area más – paleoszibériai és mandzsu-tunguz – nyelveiben fellelhető párhuzamokra is rávilágít. Írásunk célja, hogy a vizsgált lexémák használatának kulturális és areális összefüggéseit is leírja.

Manysi diminutívumok

A diminutívumokat illetően az északi manysi kicsinyítő képzők (*-ris~rəs* és *-kwe*) használatát és különféle jelentéseit, funkcióit vizsgáltuk, valamint felállítottunk egy modellt a képzők szemantikáját illetően Jurafsky elméletét (Radial Category Theory, 1996) felhasználva. A diminutív funkció megjelenése univerzálisnak tűnik a világ nyelveiben. A diminutívum egy igen sokoldalú jelenség, hiszen a diminutívumok számos szemantikai és pragmatikai tartalom kifejezésére alkalmasak az egyes nyelvekben (vö. Jurafsky 1996, Schneider 2013). A diminutívumok emellett érdekes példát szolgáltatnak a kulturális szabályokat és jelentéseket kódoló jelenségekre is (Gladkova 2015, Wierzbicka 1979).

A *-ris~rəs* kicsinyítő képző a következő szemantikai és pragmatikai tartalmakat fejezheti ki: 'kicsi', 'gyerek'/'fiatal'/'utód', szeretet, kedveskedés, határozatlanság, közelítés. Igékhez kapcsolódva sajnálatot, szánalmat (és néha szimpátiát) vagy megvetést fejez ki. A régi szövegekben egyértelmű, hogy amikor megvetés, szánalom vagy 'rossz minőség' jelentés kifejezése volt a cél, akkor ezt a képzőt használták. Az újabb szövegekben azonban csak néhány olyan példa szerepel, ahol a képzőnek negatív a jelentése, és ezeknél is általában csak a szövegkörnyezet alapján állapítható meg a negatív felhang.

A *-kwe* kicsinyítő képzőnek csak pozitív jelentése van, és ezt a képzőt mind a régi, mind pedig az újabb szövegekben sokkal gyakrabban használják, mint a másik kicsinyítő képzőt. A *-kwe* a következő tartalmakat fejezheti ki: 'kicsi', 'gyerek'/'fiatal'/'utód', szeretet, kedveskedés, gyöngédség, szimpátia, tisztelet.

A *-riš~rəš* kicsinyítő képző egy önálló szóból ered, melynek az eredeti jelentése valószínűleg 'darab, rész' lehetett, a *-kwe* pedig végső soron azonos a *-k* denominális névszóképzővel. Jurafsky Radiális Kategória Elmélete (1996) alapján feltételezzük, hogy a képzők jelentésének és funkciójának jelenlegi sokszínűsége olyan metaforák konceptualizációjának eredménye, mint A KATEGÓRIA-KÖZPONTISÁG MÉRET, A MARGINÁLIS KICSI, ÉS A MÉRET ÉRTÉK. A képzők pragmatikai jelentései pedig inferencia révén alakultak ki. A kicsinyítő képzők kulturális háttérét illetően feltételezhetjük, hogy a képzők sokszínű és kiterjedt használata annak is köszönhető, hogy a manysik mindig is egy viszonylag kicsit és zárt közösséget alkottak, és az ilyen közösségekben a gyöngéd érzelmek nyílt kifejezése a személyes kapcsolatokban fontos kulturális érték.

Nyelvtan

Perspektivizációs nyelvi eszközök alakulásának etnoszintaktikai háttere

A szintaxisra irányuló kutatásunk során leginkább perspektivizációs jelenségekkel foglalkoztunk: közülük az adás eseményének kifejeződésével, az idéző szerkezetekkel és az idézéssel kapcsolatos jelenségekkel (mint szubjektifikáció, evidencialitás). Ahhoz, hogy etnoszintaktikai megállapításokat tehessünk, először szükséges volt vizsgálni és leírni a kérdéses szerkezeteket. A vizsgált nyelvek diranzitivitása, mely az adás eseményéhez kapcsolódik, továbbá evidencialitása ismertnek és jól leírtnak számít, ugyanakkor az idéző szerkezetek esetében szinte a nulláról kellett indulnunk (Szeverényi – Sipőcz 2019).

Az adás eseményének nyelvi kifejeződése

Az adás eseményének két alapigéje az 'ad' és a 'kap', és ez az igepár a lexikai perspektivizáció példája számos nyelvben (vö. még 'jön'-'megy', 'hoz'-'visz' stb.). A korábban már elvégzett szintaktikai tipológiai (Sipőcz 2017) és lexikális tipológiai elemzést (Sipőcz 2018) az esemény kognitív és kulturális háttérének aspektusával egészítettük ki, és a vizsgálatokat kiterjesztettük az obi-ugor nyelvek mellett a naganaszanra is. A lexikális tipológia (Viberg 2010) mindkét igét a birtoklás alapigéinek csoportjában helyezi el, s az 'ad' univerzalitásával szemben megállapítja a 'kap' nyelvspecifikus, változatos lexikai megjelenését. Mindezt az általunk vizsgált szibériai uráli nyelvek is megerősítik (jellemző a 'kap' jelentésű lexéma hiánya, és kifejeződése passzív ditranzitív szerkezetben az 'ad' igével), s a kognitív összefüggések (Newman 2002) pedig megmagyarázzák a jelenséget. A kulturális összefüggések – elsősorban a kétnyelvűség általánossá válása az általunk vizsgált nyelvek esetén - pedig megvilágítják a vizsgált események nyelvi megjelenítésében bekövetkezett változásokat, nevezetesen a 'vesz' ige vagy orosz kölcsönzés megjelenése a 'kap' eseményének nyelvi kifejeződésében.

Idézőszerkezetek és evidencialitás

A perspektivizáció és evidencialitás, valamint idéző szerkezetek szoros összefüggést mutatnak az általunk vizsgált nyelvekben (manysi, nganaszan). Mind az idézőszerkezet, mind az evidencialitás deiktikus kategória, mely lehetőséget ad a megnyilatkozó perspektívájának megjelenítésére.

Az idézést illetően két nézőpontot vizsgálunk: az aktuális beszélő és az idézett beszélő perspektíváját. Egyfelől tehát azt, ahonnan az aktuális beszélő láttatja magát az idéző megnyilatkozást (pl. a megnyilatkozás ige alakjával), illetve magának az elbeszélte esemény bemutatásának nézőpontját, amely tehát a két szélsőséges esetben vagy teljesen az aktuális, vagy teljesen az idézett beszélő nézőpontjából történhet.

A manysiban és a nganaszanban sokkal általánosabb a direkt idézés, mint a függő. Az aktuális beszélő (az idéző) perspektívája (a referenciális center) csak teljesen helyezhető át az idéző perspektívájába, ez pedig egyenes idéző szerkezetet eredményez. A manysiban ugyanakkor találunk kötőszó nélküli, két tagmondatos függő szerkezetet, továbbá igeneves szerkezet is létezik, a nganaszanban pedig az evidenciális (reportatív) szolgál alternatívaként. A manysi és a nganaszan közötti különbség magyarázható a nganaszan nyelv komplexebb – reportatívot is alkalmazó – evidencialitás rendszerével. Az újabb forrásokból egyértelműen igazolható: az alárendelő kötőszó és a függő beszédre jellemző személyeltolódás orosz hatásra jelenhet meg, de a nganaszan esetén ez feltételezhetően csak a hétköznapi nyelvhasználatban jelenik meg és minden bizonnyal egyéni nyelvhasználatot tükröz.

Vizsgálataink további célja volt a manysi és nganaszan evidencialitás leírása, valamint a manysi esetében a nyelvjáráásoknak az evidencialitás nézőpontjából történő összevetése. Perspektivizáció szempontjából a nganaszan nyelvben azt is meg kellett vizsgálni, hogy az evidenciálisok megjelenhetnek-e idézett megnyilatkozásokban. Több ezer mondaton végzett korpuszvizsgálatunk azt igazolta, hogy a beszélők kerülnek az evidenciálisok használatát idézésben, továbbá evidenciálisok és episztemikus jelölők is ritkán jelennek egyazon tagmondaton belül. Ezt úgy értékeltük, hogy a nganaszanban az evidencialitás olyan deiktikus kategória, ahol az aktuális megnyilatkozó fejezi ki viszonyát az elmondott információhoz (az erről írt tanulmány a zárókéziratban szerepel).

Ezek után jutottunk el az etnoszintaktikai elemzéshez: az evidencialitás kulturális magyarázatát alkalmaztuk (Bernárdez 2017) egyfelől a vizsgált nyelveinkre, majd a teljes area nyelveire (pl. Szeverényi 2020). Az evidencialitás kulturális magyarázata már előkerül Aikhenvald monografikus munkájában is (2004, 11.4 és 11.5), részletesebben pedig Bernárdez írt róla (2017). Bernárdez szerint (komplex) evidencialitás rendszer izolált környezetben élő kis csoportoknál, közösségeknél nagyobb valószínűséggel alakul ki a következő tényezők mellett:

– Ott, ahol a környező világ elérése nehézségekbe ütközik földrajzi, éghajlati viszonyok miatt (pl. Amazónia esőerdei népei).

– Ott, ahol nem alakult ki írásbeliség, a nyelv csak szóban létezik.

– Ott, ahol nagyon szorosak a kapcsolatok a csoporton belül és a szomszédos csoportok között.

A komplex evidencialitást használó közösségek jellemzően kis méretűek, ami azt jelenti, hogy a közösség minden tagja – többé-kevésbé – ismeri a közösség többi tagját, s a közösség tagjai jellemzően megbíznak egymásban. Így az őszinte beszéd, az igazmondás (annak hite), a kimondott állítás tartalmáért való felelősség a közösség viselkedésének, összetartozásának fontos alapelve. Ha valaki nem tudja azt mondani, hogy az elbeszélteket saját maga tapasztalta meg közvetlenül, akkor meg fogja jelölni/meg kell jelölnie, hogy amiről beszél, az közvetett tapasztalaton, következtetésen stb. alapul, azaz az adott információért milyen mértékben vállalja a felelősséget.

A kulturális magyarázat alkalmazása felvetette azt a kérdést is, hogy kontaktushelyzetben hogyan módosulhat az idéző szerkezet és az evidenciális rendszer a perspektivizáció szempontjából, és azt állapítottuk meg, hogy kontaktushelyzetben relatíve gyorsan tudnak megjelenni/eltűnni ezek a szerkezetek és ez a teljes a perspektivizációs eszköztárra hatással lehet, pl. megjelenhet személyeltolódással járó függő idéző szerkezet, amellyel párhuzamosan a evidenciálisok használata visszaszorulhat (Szeverényi 2022/megjelenés előtt). Közvetve, de ide kapcsolódik Várnai Zsuzsával írt tanulmányunk (Várnai – Szeverényi 2022), amelyben városi kisebbségek (elsősorban a dugyinkai szamojédok) identitását és nyelvhez való viszonyát vizsgáltuk.

Az idéző szerkezetek és az evidencialitás viszonyát vizsgálva a kecsuában nyelvekben leírt összefüggéseket ellenőriztük a nganaszban is, mivel a kecsua evidenciális rendszer hasonló szerkezetű (bár természetesen sokban el is tér tőle). Végül megvizsgáltuk és egyfajta „leltárt” készítettünk arról, hogy a nganaszban milyen és hány megnyilatkozásigé található, megerősítve azt az összefüggést, hogy komplex evidenciális rendszerű nyelvekben ritkán alakul ki megnyilatkozásigével jelölt függő idéző szerkezet, illetve ezekben a nyelvekben a megnyilatkozásigék száma alacsony (Szeverényi – Wagner-Nagy 2021).

Hivatkozások:

Aikhenvald, Alexandra Y. 2004. Evidentiality. Oxford University Press. Oxford.

Bernárdez, Enrique 2017: Evidentiality – a cultural interpretation. In: *Advances In Cultural Linguistics*, Ed. Farzad Sharifian, 433-460.

Gladkova, Anna 2015. Ethnosyntax. In: *The Routledge handbook of language and culture*. Ed. Farzad Sharifian, 33-50. Routledge. New York.

Jurafsky, Daniel (1996): Universal Tendencies in the Semantics of the Diminutive. *Language* 72(3): 533–578.

Schneider, Klaus P. 2013. The truth about diminutives, and how we can find it: Some theoretical and methodological considerations. *KASE Journal of Theoretical Linguistics* [online]. 2013, vol. 10, no. 1 [cit. 2013-02-04]. Available on web page <http://www.skase.sk/Volumes/JTL22/pdf_doc/08.pdf>. ISSN 1339-782X.

Sipőcz Katalin: A birtoklás alapigéi a manysiban lexikális tipológiai megközelítésből = The basic verbs of possession in Mansi from a typological point of view
In: Bakró-Nagy, Marianne (szerk.) *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXX. : Uralisztikai tanulmányok*

Budapest, Magyarország : Akadémiai Kiadó, (2018) pp. 233-248. 16 p.
Sipőcz Katalin – Szeverényi Sándor: Lehetséges orosz hatás szibériai uráli nyelvek egyenes és függő idéző szerkezeteiben. In: É. Kiss Katalin - Hegedűs Attila - Pintér Lilla szerk. *Nyelvelmélet és kontaktológia 4.* PPKE BTK, Budapest - Piliscsaba.127-146.
Åke, Viberg. 2010. Basic Verbs of Possession. A contrastive and typological study. In: *Unison in multiplicity. Cognitive and typological perspectives on grammar and lexis.* M. Lemmens (ed.) *CogniTextes 4.*

Wierzbicka, Anna 1979. Ethno-syntax and the philosophy of grammar. *Studies in Language* 3(3): 313–383.

Egyéb eredmények/tevékenységek:

Ismeretterjesztés

A projektnek weboldal készült, amely Finnugor Tanszék oldaláról is elérhető (<http://hengon.szte.hu/etnoszintaxis/> - az angol nyelvű verzió folyamatban van). Az oldalról elérhető egy blog, amelyet a projektünk végén indítottunk el (nyelvekeskulturak.blog.hu).

Az SZTE-n több alkalommal tartottunk ismeretterjesztő előadást, bemutatót (pl. Kutatók Éjszakája), általánosan művelő kurzust tartottunk (és a jövőben is rendszeresen meg fogjuk hirdetni) az őszi szemeszterekben Kulturális nyelvészet címmel.

Beszámolót tartottunk több alkalommal finnugrisztikai eseményeken (pl. Finnugor Szeminárium).

Tudományszervezés

Céljaink között szerepelt, hogy kutatásunk ne maradjon elszigetelt, hanem együttműködési lehetőségeket is kialakítsunk. Erre a legjobb lehetőségek események, konferenciák, műhelyek megszervezése. Így saját szervezésű konferenciánkon (5. Mikola Konferencia) kívül részt vettünk a Hamburgi Egyetemen megrendezett *Siberian Life: language and culture in the great North* (2021) című konferencia szervezésében, valamint hagyományteremtő szándékkal a Nyelvtudományi Kutatóközponttal közösen megrendeztük az *A nyelvészeti antropológiától az etnoszintaxisig. "Régi-új" kutatási területek az uralisztikában és azon túl* című műhelykonferenciát, melynek folytatására reményeink szerint 2022 őszén kerül sor. Ezekből az együttműködésekől nemcsak konferenciák születtek, hanem közös tanulmányok is (Szeverényi – Wagner-Nagy 2021, Szeverényi – Várnai 2022/megjelenés előtt).

Egyéb

A projekt ideje alatt a három résztvevő kutató közül ketten (Sipőcz Katalin 2019. november, Szeverényi Sándor 2021. január) habilitáltak a Debreceni Egyetemen. A habilitációs tudományos előadások témája a projekt tematikájához igazodott, a benyújtott habilitációs értekezések pedig részben.

Konferencia előadások statisztikája:

25 konferencia-előadás

ebből

hazai 14

külföldi 11 (részben online)

magyar nyelvű	8
idegen nyelvű	17

Publikációk

A feltöltött közlemények között nem szereplő, megjelenés előtti tanulmányok:

1. Szeverényi, Sándor (2022): Evidentiality and reported speech under contact: Devices of cohesion in Nganasan personal narratives In: Ragagnin Elisabetta and Khabtagaeva Bayarma (eds), *Endangered languages in Northern Asia*. (The Languages of Asia Series) Leiden & Boston: Brill (közlésre elfogadva)
2. Várnai Zsuzsa – Szeverényi Sándor (2022): Identity and language in an arctic city: the case of the Indigenous peoples in Dudinka. *Yearbook of Finno-Ugric studies*, Izhevsk. (közlésre elfogadva)
3. Bíró Bernadett – Sipőcz Katalin – Szeverényi Sándor (2022): A Siberian River Runs Through It: Specific expressions of spatial relations/orientation in the Uralic languages of Western Siberian river valleys. In: Bradley, Jeremy & Márta Csire (eds). 2022. *Tonavan Laakso – Eine Festschrift für Johanna Laakso. Central European Uralic Studies 2*. Vienna: Praesens Verlag. ISBN: 978-3-7069-1159-7. (közlésre elfogadva)
4. Kubitsch Rebeka – Sipőcz Katalin – Szeverényi Sándor (2022): Ethnosyntax in language learning: Evidentiality in Uralic Languages In: Minati Panda, Suneeta Mishra & Judit Baranyi (eds.), *From Principles to Praxis: How linguistic theories interact with language learning and pedagogy* c. kötet 14. fejezete. Springer.
5. Bíró Bernadett – Anna Orava: The conceptualization of Finnish *sydän* 'heart'. In: *Embodiment in Cross Linguistic Studies: The Heart* (Brill's Studies in Language, Cognition and Culture series)

Ezekon kívül a 2021 júniusában megrendezett CLIC konferencián megtartott előadások kéziratainak leadási határideje 2022. május 31. Ezek a kéziratok készülnek.